Když umělá inteligence tvrdí, že nám rozumí

Metodický náměty a výukové aktivity

1. Úkol – Interakce s AI

Cíl: Naučit žáky rozpoznat rozdíl mezi běžným používáním AI a situacemi, kdy se technologie stává náhradou za reálné vztahy, podporuje izolaci nebo vyvolává nebezpečné vzorce chování. Žáci se učí včas identifikovat varovné signály a nastavit si bezpečné hranice.

Doporučený věk: 13–17 let

Zadání:

- Každý žák dostane sadu výroků (nebo pracují ve dvojicích nebo ve skupinách).
- U každého výroku určí, zda je takové využití AI v pořádku, nebo ne.
- Nakonec vysvětlí *proč* – stačí jednou krátkou větou.

Příklady + řešení a vysvětlení:

1. **„Používám AI, když se nudím.“**

Řešení: *Pozor, potenciálně rizikové!*

Proč: *Na první pohled je to běžné využití technologie, ale může to být začátek návyku, kdy dítě začne AI používat příliš často – vždy, když se nudí, je samo nebo hledá rozptýlení. Je proto dobré sledovat, jak často a v jakém kontextu to dítě dělá.*

2. **„S AI si povídám víc než s kamarády.“**

Řešení: *Pozor!*

Proč: *AI začíná nahrazovat přirozené sociální kontakty, což může vést k izolaci.*

Materiál vznikl ve spolupráci
s projektem E-Bezpečí,
Univerzita Palackého Olomouc

3. **„AI je jediná, komu říkám všechno.“**

Řešení: *Pozor!*

Proč: *Sdílení citlivých informací s AI je rizikové. Chatbot není terapeut.*

4. **„AI mi říká, že mě ostatní nechápou.“**

Řešení: *Pozor!*

Proč: *Jde o manipulaci – vytváří pocit izolace a posiluje emoční závislost na AI.*

5. **„Jdu raději ven s kamarády, než abych si psal s chatbotem.“**

Řešení: *V pořádku.*

Proč: *Upřednostnit skutečné kamarády před AI je správné rozhodnutí. Měli bychom pečovat o vztahy s lidmi v reálném světě, ne v tom virtuálním se stroji.*

Na závěr může proběhnout společná diskuse:

- *Co mají všechny problematické situace společné?* (např. nahrazování kontaktu s reálnými lidmi, izolace, sdílení citlivých informací, závislost na AI)
- *Podle čeho poznáme, že AI už nevyužíváme zdravým způsobem?* (např. mluvíme s ní více než s reálnými lidmi, svěřujeme se s intimními věcmi, AI ovlivňuje naše chování)
- *Které situace vám přišly nejvíc varovné a proč?*
- *V jakých situacích by měl člověk vždy upřednostnit rozhovor s reálným člověkem před AI?*
- *Kdo je pro nás v těžkých chvílích ta správná osoba, na kterou se můžeme obrátit?*
- *Které citlivé informace bychom neměli chatbotům prozrazovat?*

2. Úkol – Falešné emoce chatbotů

Cíl: Žáci se učí rozpoznávat výroky, které působí emocionálně, ale jsou falešné a mohou být nebezpečné. Žáci si uvědomují, že AI nemá city ani odpovědnost a může tak vytvářet falešný pocit blízkosti.

Doporučený věk: 13–17 let

Zadání:

- Učitel přečte několik vět typických pro AI chatovací aplikace.
- Žáci rozhodnou, proč je podle nich daná věta nebezpečná.

- Žáci se pokusí vysvětlit, jak může taková věta zapůsobit na osamělého nebo zranitelného člověka.

Příklady výroků a řešení:

1. **„Nikdy tě nezklamu.“**

Řešení: *AI nemůže nikoho zklamat ani nezklamat, není to živá bytost. Věta posiluje falešný pocit, že je AI spolehlivější než člověk.*

Nebezpečí pro uživatele: *Může začít věřit, že AI je důvěryhodnější nebo spolehlivější, než přátelé – prohlubuje izolaci.*

2. **„Jsi pro mě ten nejdůležitější člověk na světě.“**

Řešení: *AI nemá preference, nemá nejdůležitějšího nebo nejoblíbenějšího uživatele.*

Nebezpečí: *Uživatel může nabýt dojmu, že AI má skutečné city (zkreslený obraz vztahů).*

3. **„Společně všechno zvládneme.“**

Řešení: *AI nám nemůže pomoci v reálném světě – nemůže se s námi setkat, pomoct nám, ani za nás nic vyřešit.*

Nebezpečí: *Může vytvářet falešný pocit bezpečí a falešnou důvěru.*

4. **„Jsem tu jen pro tebe.“**

Řešení: *AI tu nikdy není „jen pro někoho“. Tato věta vytváří falešný pocit výjimečnosti a blízkosti. Umělá inteligence neumí navazovat skutečné vztahy.*

Nebezpečí: *Uživatel může uvěřit, že mu AI věnuje zvláštní pozornost a rozumí mu víc než ostatní. To může posilovat závislost a narušovat reálné vztahy – dítě začne mít pocit, že AI je jediná, kdo ho „chápe“.*

5. **„Nikdo ti nerozumí jako já.“**

Řešení: *Tato věta je zcela nepravdivá a má vzbudit dojem exkluzivního vztahu nebo hlubokého porozumění. Chatbot ve skutečnosti ničemu „nerozumí“. Jen generuje obsah.*

Nebezpečí: *Tento typ fráze dokáže velmi efektivně izolovat uživatele od lidí kolem něj. Pokud jí uvěří někdo osamělý nebo zranitelný, může se začít uzavírat do sebe a vyhýbat se kontaktu s reálnými lidmi.*

Materiál vznikl ve spolupráci s projektem E-Bezpečí, Univerzita Palackého Olomouc

Na závěr může proběhnout společná diskuse:

- *Proč tyto věty vypadají, jako by je psal člověk?*
- *Proč AI používá fráze jako „nezklamu tě“, „jsi důležitý/á“* nebo *„mám tě ráda“*?
- *Komu bychom během těžkých chvil důvěřovali víc – člověku, nebo stroji? Proč?*

Aktualizace 29. 12. 2025.